

والدین یا جوانان؛ کدام یک مقصرند

سلامت نیوز: جوانی و نوجوانی از دوران طلایی زندگی انسان محسوب می‌شود و عبور از آن مسائل و مشکلات خاص خودش را دارد. آنان از یکسو در حال گسیختن پیوندهای خود با دوران کودکی و از سوی دیگر شیفته دستیابی به استقلال دوران بزرگسالی هستند و در این کشمکش تفاوت فاحشی بین نسل خود و نسل والدینشان می‌بینند.

جوانی و نوجوانی از دوران طلایی زندگی انسان محسوب می‌شود و عبور از آن مسائل و مشکلات خاص خودش را دارد. آنان از یکسو در حال گسیختن پیوندهای خود با دوران کودکی و از سوی دیگر شیفته دستیابی به استقلال دوران بزرگسالی هستند و در این کشمکش تفاوت فاحشی بین نسل خود و نسل والدینشان می‌بینند.

به گزارش سلامت نیوز به نقل از روزنامه ایران؛ دنیای شان، خواست‌ها، انتظارات و توقعاتشان متفاوت است، از این رو احساس می‌کنند که به چشم نمی‌آیند و درکشان نمی‌کنند و در نهایت هم روز به روز بیشتر از والدین فاصله می‌گیرند. آخرین بررسی‌های انجام شده توسط اداره سلامت نوجوانان و جوانان وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی نشان می‌دهد که 59 درصد دخترها و 40 درصد پسرها با خانواده احساس راحتی نمی‌کنند.

متأسفانه در سال‌های اخیر نبود سرگرمی‌های نشاط‌آور، شاد و هیجان‌انگیز در جامعه و برخوردهای نامناسب برخی والدین، جوانان و نوجوانان را دچار مشکلات زیادی کرده به طوری که با فاصله گرفتن جوانان از خانواده در معرض انواع آسیب‌های اجتماعی قرار گرفته‌اند.

محمد تقی حسن‌زاده رئیس مرکز مطالعات و پژوهش‌های راهبردی وزارت ورزش و جوانان اظهار داشته است: با توجه به آخرین آمارهای به دست آمده در حال حاضر ۱۰ میلیون جوان آسیب‌پذیر در جامعه وجود دارد که نیازمند کار اورژانسی و بسیج عمومی هستند.

به گفته وی متأسفانه برخی از حوزه‌ها در خصوص اداره امور جوانان مورد غفلت قرار گرفته است و خانواده نیز از جمله مسائلی است که مغفول مانده و از زمانی که جوانان از خانواده جدا شدند شکاف‌ها گسترده‌تر شده است.

شکاف نسلی و علل آن

دکتر مجید ابهری رفتارشناس اجتماعی در مورد شکاف نسلی می‌گوید: تعامل رفتاری و برقراری روابط والدین با فرزندان از نظر رفتارشناسی اجتماعی بر سه نوع است. نخست آن‌که والدین و فرزندان در تعامل رفتاری هستند یعنی هر دو طرف رابطه معادلات رفتاری، قانونی و منطقی را پذیرفته و به طور اصولی با هم رفتار می‌کنند. فرمانبرداری از والدین، احترام به آنان و پذیرفتن قوانین و ضوابط خانه از جمله مواردی است که در این رابطه وجود دارد. حالت دوم وقتی است که فرزندان در تقابل رفتاری با والدین هستند یعنی سرپیچی از دستورات آنان و خودسری و خیره سری و موارد رفتاری ناخوشایند از آنان سر می‌زند که این گونه روابط از نظر رفتارشناسی مورد قبول نیست و مقدمه‌ای است برای مرحله آخر که در این مرحله گسست عاطفی و رفتاری بین فرزندان و والدین بوجود می‌آید.

وی می‌افزاید: شکاف نسلی به معنای فاصله گرفتن فرزندان از والدین به دلایل خاص است. هر چقدر این فاصله معنوی از والدین بیشتر شود شکاف و گسست نسلیها نیز عمیق‌تر می‌شود. این رفتارشناس اجتماعی در مورد علل بروز شکاف و گسست نسل خاطرنشان می‌کند: با توجه به پیشرفت خیره‌کننده فناوری در سه دهه اخیر متأسفانه حدود 60 درصد از والدین نتوانسته‌اند همپا با فناوری یا حتی قسمتی از آن پیشرفت فکری کنند و این مسائل را حداقل در حد مبتدی یاد بگیرند. فضای سایبری، تلفن همراه، نرم افزارهای مختلف، شبکه‌های مختلف همه و همه محورهای گسست نسلی و تغییر سبک زندگی نسل‌های بعدی هستند.

وی با اشاره به این مطلب که شبکه‌های ماهواره‌ای و فضای مجازی بیشترین تأثیر را در ایجاد انحراف رفتاری در نسل‌های بعدی دارد، می‌گوید: نوجوانان و جوانان دوستان و همسن و سالان خود را عاقل‌تر از والدین تصور کرده و الگوهای رفتاری خود را از بین شاکله‌های ماهواره‌ای و مجازی انتخاب می‌کنند.

دکتر ابهری می‌افزاید: در گسست نسل‌ها، زبان گفتمان بین نسل‌های حاضر و والدین تفاوت زیادی کرده است به طوری که والدین زبان گفت‌وگو با فرزندان را ندانسته و مفاهیم بین آنان تبدیل به مسائل بغرنج شده است. والدین در بسیاری از موارد حرف‌های فرزندان خود را متوجه نمی‌شوند و فرزندان هم لغات و عبارت والدین را درک نمی‌کنند.

بیش از 4500 عبارت که بسیاری از آن‌ها از سریال‌های صدا و سیما آموخته شده مانند «خالی بندی، دو دره بازی، چت زدن، ای

کیو و...» در گفت‌وگوهای روزانه نوجوانان و جوانان به‌طور روزمره به کار می‌رود و از آنجایی که آموزش و پرورش، نهادهای فرهنگی و والدین نتوانسته‌اند الگوهای رفتاری مناسب به فرزندان خود ارائه دهند آنان بر اساس نیاز غربی و اصولی الگوها و نمادهای اخلاقی و رفتاری خود را بین دوستان و شبکه‌های ماهواره‌ای و فضاهای اینترنتی انتخاب می‌کنند. این مسأله مهمترین علت شکاف بین نسل‌ها است که هر روز هم عمیق‌تر می‌شود تا آنجا که والدین سلیقه‌ها و نظریات فرزندان خود را به تمسخر گرفته و نوعی بازیچه می‌دانند و فرزندان هم نظریات والدین را مطرود قلمداد می‌کنند.

ابهری در مورد از بین رفتن این شکاف تأکید می‌کند: در 30 سال گذشته 22 سازمان و نهاد فرهنگی و پیشگیری‌کننده علیرغم دریافت بودجه‌های فراوان نتوانسته‌اند کار مهمی برای جوانان انجام دهند و این در حالی است که غفلت والدین و نهادهای آموزشی از یک طرف و هجوم بی‌امان و گسترده فرهنگ غربی باعث شده والدین و نهادهای آموزشی ما از فناوری مهاجم عقب بیفتند.

متأسفانه امروز هم بسیاری از نهادهای مربوط به جوانان از راهنمایی‌ها و پیشنهادهای افراد کارآزموده و متخصص استفاده نمی‌کنند در حالی که باید آموزش مهارت‌های زندگی در بین مدارس حتی در سطوح ابتدایی گنجانده شود و صدا و سیما در تهیه فیلم‌ها و سریال‌های خود از نظریات جامعه‌شناسان، روانشناسان و رفتارشناسان استفاده کند. والدین هم علیرغم اشتغالات شغلی و فکری باید ساعاتی از شبانه روز را صرف تربیت و توجه به فرزندان خود کنند.

دکتر حسین تنهایی جامعه‌شناس نیز در مورد شکاف نسلی می‌گوید: در حال حاضر مهمترین مشکل بین جوانان و والدین تفاوت نسل است. از نظر جامعه‌شناسی معرفت، نگاه آدم‌ها به نسبت گفتمان تاریخی شان تعریف می‌شود از این رو هر گروه سنی گفتمان معرفتی سنی خودشان را دارند. اگر این فضای گفتمان فهمیده شود ارتباط با این گروه ممکن می‌شود در غیر این صورت نمی‌توان با آنان ارتباط برقرار کرد.

وی با اشاره به این مطلب که جوانان نگاه دیگری به دنیا دارند، می‌گوید: اگر این مسأله توسط والدین درک نشود طبیعی است که جوان هم به درک متقابلی نمی‌رسد زیرا کم تجربه‌تر است و معرفت کودکان دارند و این وظیفه والدین است که آنان را درک کنند و به دوران جوانی خودشان برگردند که با والدینشان هم‌نوا نبوندند.

دکتر تنهایی با بیان این مطلب که شکاف بین نسل‌ها طبیعی است می‌افزاید: امروزه استفاده از تکنولوژی‌های جدید مانند اینترنت و ماهواره سرعت رشد این مسأله را بیشتر کرده است و مسأله دیگر هم این است که فضای مدرن در زندگی جوانان بیشتر رشد پیدا کرده در زمان ما شکاف‌ها فرصت بروز داشتند یعنی راحت می‌گفتیم موافق نیستیم ولی الان به خاطر فضای بسته تری که در جامعه وجود دارد معمولاً هر حرف متفاوتی مخالفت تعبیر می‌شود بنا براین فضای گفت‌وگو کردن و همفهمی نسبت به دوره‌های قبل کمتر شده است.

وی یادآوری می‌کند: اگر شکاف نسل‌ها نباشد باید تعجب کرد و افسوس خورد که چرا جوانان ما فکر تازه‌ای ندارند. اما مشکل از جایی شروع می‌شود که مسئولان و خانواده‌ها این موضوع را درک نکرده و با نسل جوان مخالفت می‌کنند.

آنان وقتی تفاوت در نسل جدید را می‌بینند آن را به حساب دشمنی می‌گذارند و به آنان انگ می‌زنند در حالی که صرفاً سلیقه‌ها تغییر کرده است.

این جامعه‌شناس با بیان این‌که جامعه ما یک جامعه سنتی است یادآوری می‌کند: توقع جامعه سنتی این است که همه مثل هم فکر کنند در صورتی که در جوامع مدرن وحدت می‌تواند بر اساس نکات مختلف تقاعد و تضارب اندیشه ایجاد شود نه این‌که همه یک شکل فکر کنند و حرف بزنند. متأسفانه امروزه پدر و مادرها فقط موارد انضباطی، کنترل و فشار را روی جوانان دارند و جوان ما چون مدام زیر نگاه‌های کنترلی و پلیسی والدین قرار دارد افسرده می‌شود و در نهایت به سمت کجروی‌ها و آسیب‌ها می‌رود.

به نظر من تنها راه سلامت جامعه این است که تفاوت‌ها را بپذیریم زیرا تفاوت‌ها قابل احترام هستند. دنیا را متأسفانه ما بزرگترها برنامه‌ریزی می‌کنیم، دنیای جوانان را باید بفهمیم و نخواهیم آنان مانند ما فکر کنند، دوست داشته باشند و ارزش‌های ما را بپذیرند و چون زندگی خودشان است می‌توانند متفاوت باشند و در جمع ملت همکاری داشته باشند و این خاصیت دموکراتیک بودن جامعه است.

تفاوت نسلی

دکتر امان الله قرایی مقدم جامعه‌شناس هم با بیان این‌که شکاف نسلی در جامعه بوجود نیامده بلکه آنچه که هست تفاوت نسلی است می‌گوید: شکاف به معنای قطع پیوندها است یعنی هیچ ارتباطی بین نسل گذشته و نسل امروز وجود ندارد درحالی که امروزه ریشه‌های سنتی، اعتقادی و مذهبی در جوانان دیده می‌شود. از این رو من با تفاوت نسلی موافق هستم.

وی می‌افزاید: افزایش تفاوت نسلی امری طبیعی است چون اگر بین نسل امروز و نسل گذشته در طول سال‌های متمادی زندگی تفاوت بوجود نمی‌آمد جوامع توسعه پیدا نمی‌کردند و اگر نسل جوان مانند گذشتگان بیندیشد جامعه تبدیل به یک مرداب راکد می‌شود.

سه ایده متفاوت

شما به کدام یک از این سه ایده اعتقاد دارید؛ شکاف نسلی آسیبی است انکار ناپذیر که به دلیل همراه شدن جوانان با رشد تکنولوژی و ناتوانی والدین در درک مفاهیم و ابزار جدید به وجود آمده. شکاف نسلی چندان موضوع هراس‌انگیزی نیست و نمی‌تواند تمام پایه‌های اعتقادی و فرهنگی جوانان را از جامعه ریشه کن کند و سوم آن‌که اساساً چیزی به نام شکاف نسلی وجود ندارد بلکه این اختلافات ناشی از تفاوت طبیعی نسلی است که لازمه حرکت اجتماعی است